

Kon hin džoralider ando amaro veš? Me? Vaj

Allan Schwartz

Skolverket

Beställningsnummer: 09:1151

ISBN 978-91-85545-82-7

Denna bok med text på den svenska formen av kaledielakten av romani chib, är tänkt att användas i modersmålsundervisning men kan även användas som läsebok av barn, ungdomar och vuxna. Boken har utarbetats inom Skolverkets uppdrag 2008–2009, om stöd för utveckling och produktion av böcker och andra läromedel för de nationella minoriteterna.

Form: AB Typoform

Illustrationer: Paloma Palm

Tryckeri: Danagårds Grafiska 2010

**Kon hin džoralider ando amaro veš?
Me? Vaj**

Allan Schwartz

Skolverket

Förord

Om boken

De kaleromska barnen och ungdomarna behöver få en möjlighet att återerövra det språk som gått förlorat för dem. Ramkonventionen förespråkar skydd för de nationella minoriteternas språk. Jag hoppas att denna läsebok kan fungera som ett verktyg i detta viktiga arbete.

För mig har barnens och skolungdomarnas situation i en globaliserad och digital värld varit ledstjärnan i mitt arbete. Därför har jag, när jag gjort denna läsebok, vågat låna ord från andra romska språk när passande ord på kale inte funnits.

Förutom att bidra till barn och ungas språkutveckling har boken ett budskap som kan sammanfattas med orden: *godheten överträffar styrkan.*

Jag hoppas att boken skall vara ett levande språkdokument som anpassas efterhand som språket utvecklas och förändras. Därför vill jag uppmuntra dig som läsare att skicka kommentarer, rättelser, nya idéer m.m. till mig så har jag dem som ett underlag i ett fortsatt arbete. Jag nås bäst via svensk_kale@live.se

Om arbetet

En sådan här bok är aldrig en persons verk. Jag vill därför framföra ett stort tack till *Mai Beijer*, tidigare undervisningsråd på Skolverket. Utan dig hade inte det kaleromska projektet blivit till. Tackar även Mats Wennerholm som tagit vid efter Mai. Både Mats som Mai ser de små språkens behov och fungerar som deras beskyddare. Tack Mats! *Britta Olsson* har varit en trogen och tålmodig vän i arbetet som gjort ordlistorna, läst korrektur och mycket mera. *Paloma Palm* har ritat alla inspirerande bilder. *Hilda Svartz* och *Dimitri Valentins* kunskaper har varit ovärderliga. Utan er hjälp hade inte läseboken funnits. Tack till er alla!

Sist vill jag tacka min *fru Tuula* som stått ut med mig när hela jag varit upptagen av att arbeta för att säkerställa vårt förlorade språk. Det har krävts mycket tålamod och förståelse av de nära. Jag är därför tacksam för min fru Tuula som stått ut med mitt arbete.

JEKH DIVES ANGLA-NIJAL TA pala jekh mišto xabe, lel pe o ruv Janos te dža baxtalo, trujal ando veš aro gindosa.

– Hin aja horta te dža kokares ando veš ta bilava mo xabe pe, gindil ruv o Janos.

– Akana me nī šai phucha le vare alato, kon dživen ando veš, so jon gindin pa mande, ta te jon trašen ma? Sar horta me patša ke jon tšeren. Doleske ke me som vešesko raj me sem o ruv Janos. Horta o Janos bāro! Me som vešesko džoralider, godjalider ta šukarlider ruv. Sare alatos džanen douva nī tikne sar bāre. Nī sare alato kon sas upral ta telal, tšatso ta džervo džanen kon me hin. Sas aja mišto te džana douva te jon daren ma.

KANA O RUV JANOS DŽELO JEKH skurto časos ando veš avel jov kaj jekh tikno len. Adoj o ruv Janos dikhel vare-so paša len. Na jov musaj džal aja dur, kana jov dikhel vešesko angluno alato. Sas jekh šošoi sar buchul Bāro-kan. Akana angluni šai o ruv Janos phucha o šošoi Bāro-kan so jov gindil pale.

– Latšo dives tikno, parno, džungalo šošoi Bāro-kan.

– Latšo dives bāro o raj Janos! Latšo dives!

– Bāro-kan, phen mange, kon hin vešesko džoralider alatos? Džanes Bāro-kan douva?

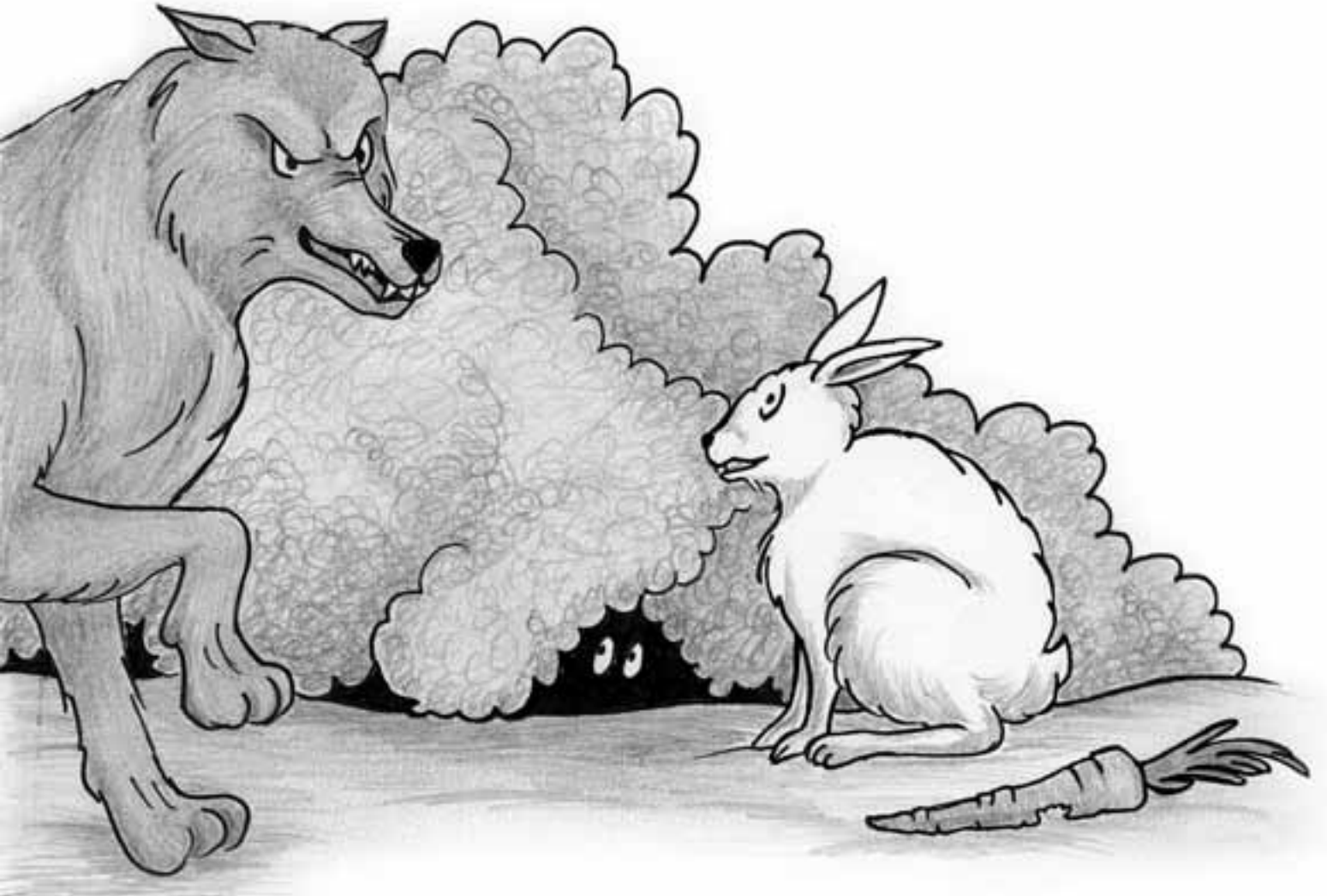
O Bāro-kan del les pale daresa?

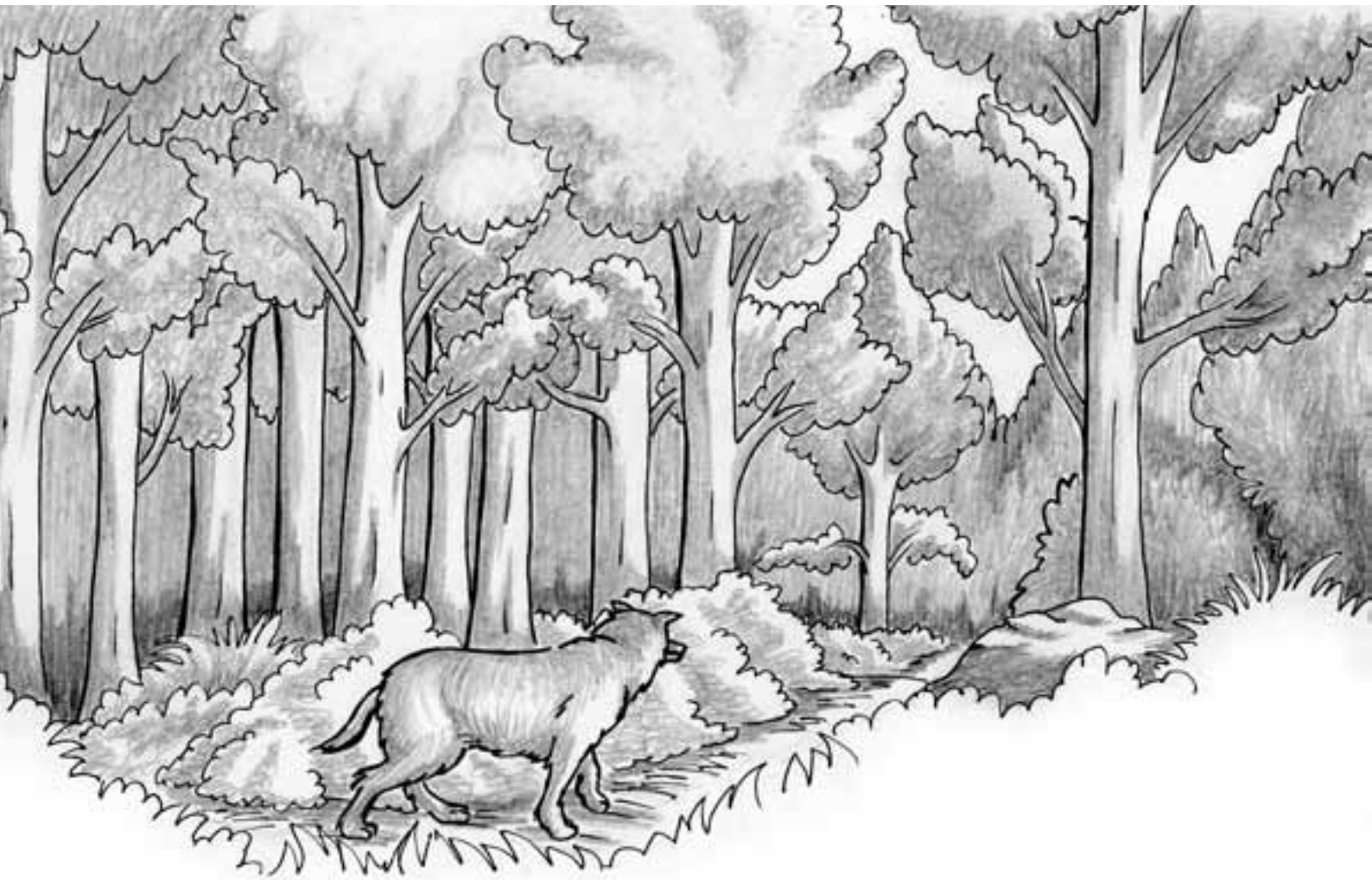
– Tu maistero o Janos! Sare alatos ando veš džanen douva. Nī me ta, nī mure tšave, ta sare muro familija ta nī sare alatos ando amare veš.

– Mišto ta horta phenes Bāro-kan.

– Me o Janos hin vešesko dariba, me som džoralo ta godjalo.

– Haha! Hihi!

PALA DOUVA O RUV JANOS pindžarela-pes bût prosno kana jov džal ta jov lel pe te palpale ke dža duride andre ando tamlo veš baxtalo ta lochano.

– Ha ha, hi hi! Sar tšixko me som, sar bāro me hin!

– Vešesko angluno alato kon me kan dikhjom pindžarde man pe jekh var ta jov džanel ta pindžarel te me som o Janos.

O ruv Janos phenela ta sala palpale ta terdela andre douva latšo, tato angluno-nijalesko vešesko-khandiba, xor ando pesko buka.

Pala douva jov lel pe te dža palpale ke rodel pala vaure vešesko alatos.

A KANA O RUV JANOS ŠAI pale dikhel vare-so daruno na-dur lestar.

– Aha! Kon hin tu tikno, trašano dželeno tšermo? Dikha te tu dares!

– Prosav mange o raj bāro, ama me na som jekh tšermo, hin ferdi jekh daruno tikno dželeno sap.

Ta tšatšes darav, patša te gindiv te tu kames xas man, bāro o ruv Janos.

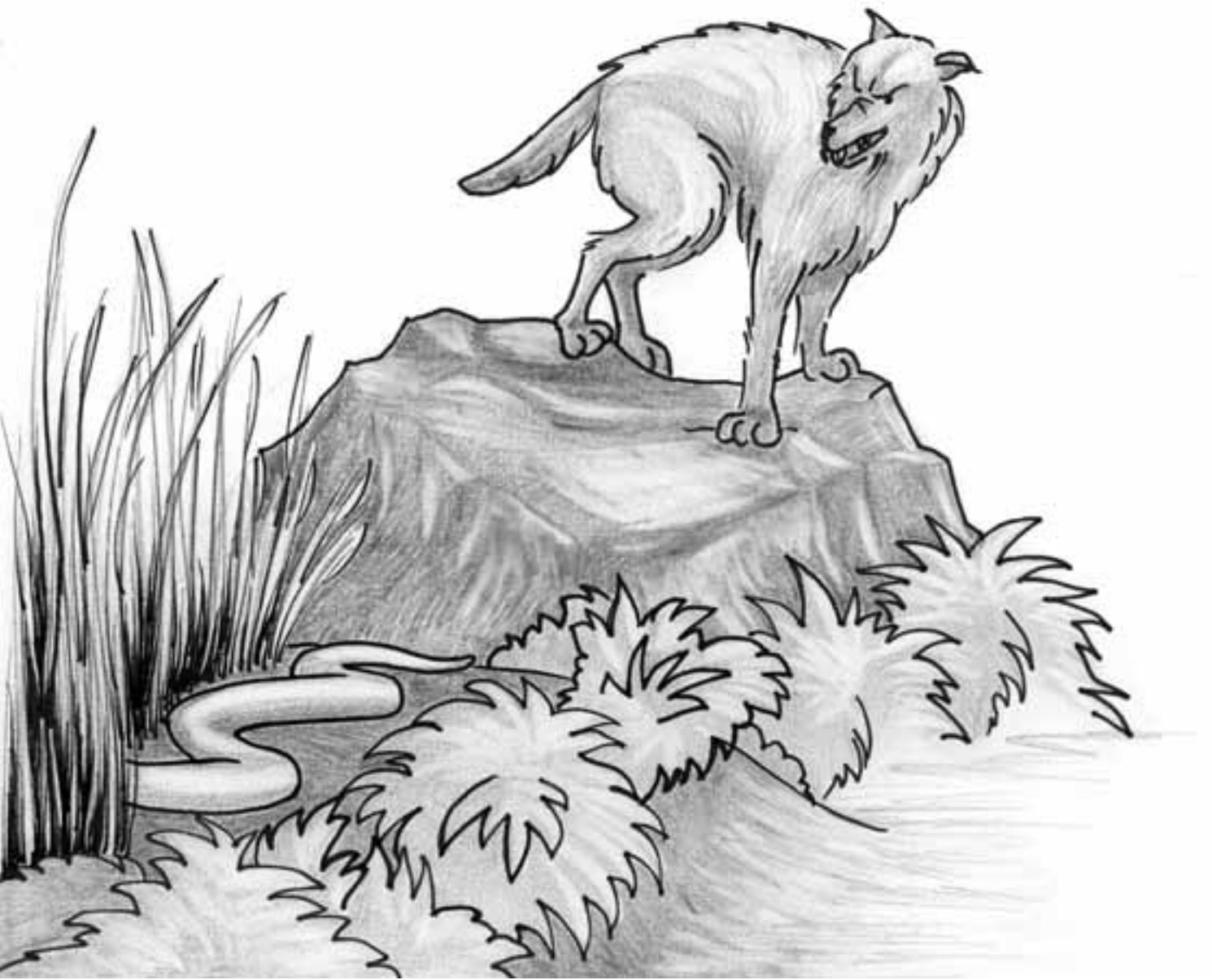
– Mišto te tu dares man! Me na kamav te xav jekh ajasavao dželeno tšermo, hmm melalo sap.

– Kamav kan nī phucha tut, džanes kon hin vešesko džoralider alatos?

– Jo džana, džanav! Bāro o ruv Janos!

Nī me hin šunjom pala tut ta te tu hin amare vešesko džoralider alatos, tu o Janos hin amare bāro raj.

– Tšixko! Sas horta te džana te nī tume sapa daren man.

PALPALE LEL PE AMARO O RUV Janos te dža duride andre ande veš, jov na džal aja dur kana jov dikhel jekh lochano ta harniko tširi.

– So tšera jekh aja džungalo tikno tširi avri jekh aja šukar tato dives?

– Ferdi muro bāri pharo divesko-buti, bāro o ruv Janos.

– Mišto! Haljuvav te nī tu džanes kon hin vešesko džoralider alatos.

– Džana! Džana bāro o ruv Janos. Vešesko džoralider alatos hin tu ferdi tu. Ama kana me musaj agorara muro buti ta tšera les gata, te tu prosaves mange.

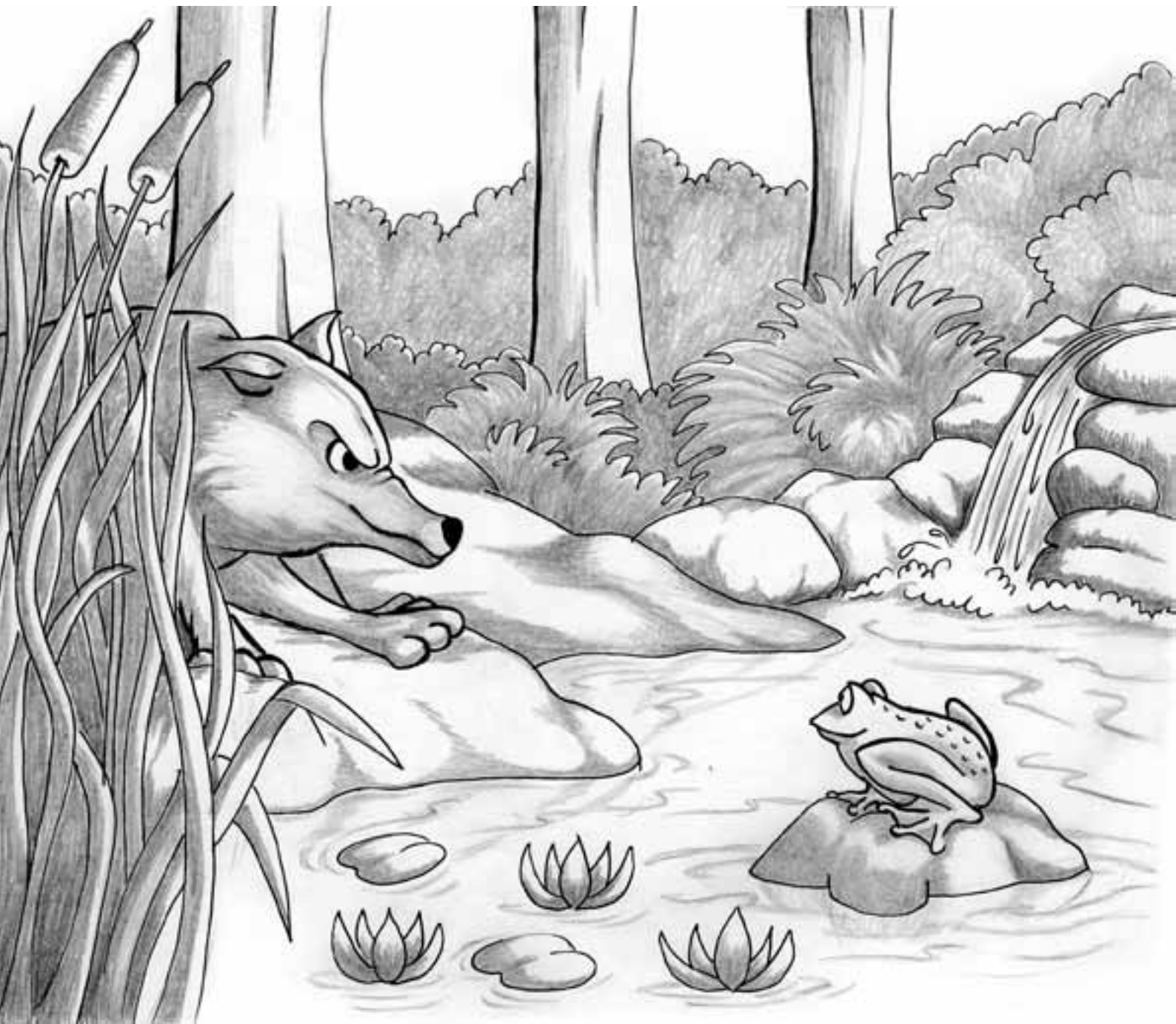
– Prosav! Ma na šoha bister te me hin vešesko džoralider alatos.

– Na bistrav, bāro o ruv Janos. Promisarav tut!

PANA PALA JEKH SKURTO ČASOS o ruv Janos dikhel o lisac Sumnakuno Pori.

- Soske aja sigo džas phral Sumnakuno Pori?
- Musaj ana pala xaben kaj muro familija jon bochale hin.
- Aha! Ama džanes Sumnakuno Pori kon hin vešesko džoralider alatos?
- Vešesko džoralider alatos hin tu phral Janos.
- Mišto! Dža kana te rode pala xabe kaj tuke tšave ta familija.
- Dža Devlesa baro Janos.
- Aš Devlesa Sumnakuno Pori nī tu.

BAXTALO KANA ANDO DŽI ta gindo o ruv Janos palpale lel pe te džal ta džal ta akanas jov avel kana kaj jekh tikni len. Adoj ando douva tikno len pliminela ta dživela džamba Lochano.

– Latšo dives bāro o ruv Janos.

– Latšo dives džungalo khandilo Lochano.

– So tšēres?

– Ferdi beša ta dikha sar me mindik tšerdom.

– Pala so?

– Pala vare-so te xa, o baro raj.

– Ama džanes kon hin vešesko džoralider alatos?

– Hmm! Mekh man te gindiv... prosav! Ama man hin aja tikno godi.

– Ama patša o ruv Janos hin vešesko džoralider alatos.

– Ta džanes khandilo Lochano kon jov hin?

– Na horta džana, džana ferdi te lesko nav hin bāro Janos ta jov hin amare vešesko džoralider alatos nī panna šukarider.

Dilo džungalo khandilo džamba, dilo tikno godi! Me hin o Janos ta me hin ruv, ta me, ferdi me hin vešesko džoralider alatos.

DURIDER PE DROM O RUV Janos malavel ta trafinel pre nī jekh lochano belka bērosa. O ruv Janos lel pe te phuchela o Brauno Pori sar lesko anav sas, khatar jov avel ta kaj jov džal.

– Kaj aves ta kaj džas muro mal Brauno Pori?

– Avav tšērestar ta hin numa avri, muro nevo panjako bērosa te dikha trujal ando veš mo nevo bērostar.

– Ama džanes o belka Brauno Pori kon hin vešesko džoralider alatos?

– Džana te tu o ruv Janos hin vešesko džoralider alatos.

– Mišto!

Ta palpale gindil o ruv Janos, mišto te nī norodo o belka Brauno Pori džanela kon me hin ta te me hin vešesko džoralider alatos.

KANA O RUV JANOS DŽELOTAR gata ando e veš, ginda jov: "kana me musaj bolda pale ta lav pe te dža pale doj kaj e manuše dživen". Doleske ke kamav nī te šuna so manušeske alatos gindin pa mande. Ama kana o ruv Janos džal adoj pe vešesko sano-drom rakhela jov akana kouva tikni tšajori, sar buchol Lolo-dikhlo kon avel prisi les:

– Sar šukar tu ditsol ando douva farba Lolo-dikhlo, tu hin tšatšes aja gudlo ke kamav te xav tut... ama phen, mange tšajori kon hin vešesko džoralider alatos?

– Tu! Tu! Hin ta tšatšo tu hin džoralo, nī džanav te tu sal bārider ando veš o ruv Janos!

Phenela i Lolo-dikhlo daresa ta trašel.

– Mišto phenes Lolo-dikhlo.

– Ama Lolo-dikhlo! Phen mange sar hin maškar manušeske-alato ta maškar e manuše?

– Panda prosav! Panna tu hin bārider o bāro raj Janos ferdi tu hin džoralider alatos.

Phenela i Lolo-dikhlo panna daresa ta lel pe te mekhel sa te dža sigo kotar.

PALA DOUVA LEL PE O RUV Janos palpale te dža doj kaj e manušeske-alato dživen.

Kana jov džal doj, gindil o Janos: ”Hin sar me patša! Me hin vešesko džoralider alatos, sare vešesko alatos hin phenle mange te jon daren man doleske ke me hin bāro o Janos”.

Me! Me! Me! Numa me, nikon varo alato. Tšekar dosta avel kana jon den man lenge šariba.

Horta kamav šariba ta kana vešeske alatos pale ta palpale ivja den ma šariba, hin aja horta te nī dola tšeresko-alatos den ma lenge pativ. Hmm, tšekar dosta lav pe douva šariba, o ruv Janos del goli ta tšelel lochanes.

A NGLUNO TŠĚRESKO-ALATOS kon o ruv Janos akana trafinel pre hin douva latši thudesko-gurumni e Brosa.

– Latšo dives thuli bāri gurumni Brosa.

– Latšo dives bāro o ruv Janos!

– Džanes aja dili gurumni Brosa kon hin vešesko džoralider alatos.

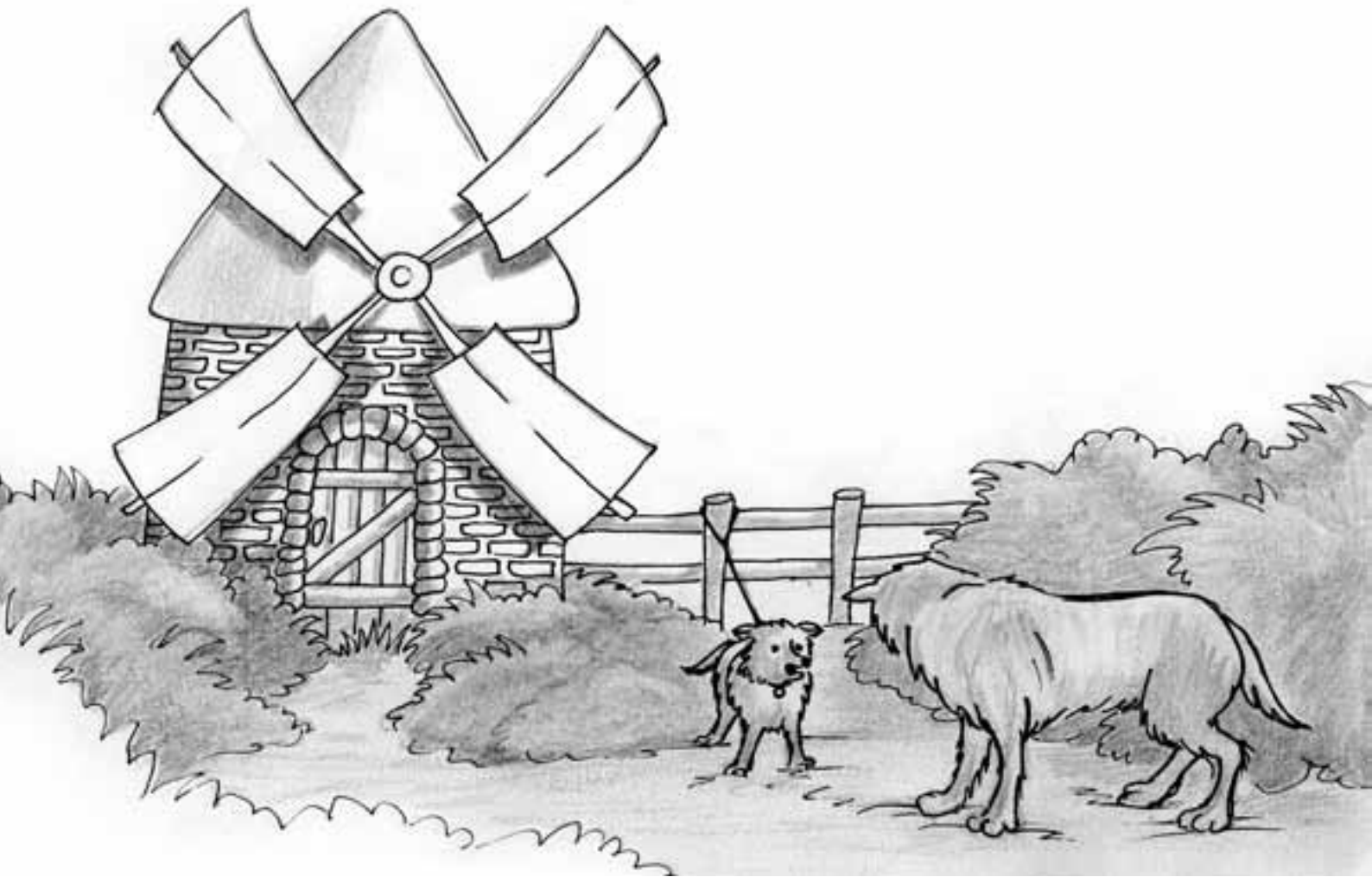
– Jo! Tu hin amare vešesko džoralider alatos Janos.

– Eja, me hin, tiri diljori ama, džanen nī jon vaure gurimnija ta alatos douva?

– Patša, tu šai phuches len o baro raj.

Pala douva o ruv Janos lel pe palpale te dža ke trafinel pre le vaure tšėreske-alatos. O Janos ačhela pes barikano kana jov džanel te nī gurumni e Brosa pindžarja lesko džor ta šukariba.

DUJTO TŠĚRESKO-ALATOS o ruv Janos rakhela pre hin kouva tikno džukloro o Parno kon sterdel angla douva phurano malmos ta latšes bačhel. Ama kana jov dikhel kon dža adoj, pana dur anda lestar ta te jov avel paša ta pašider.

O tikno Parno lel pe te agorel ke bačha doleske ke jov kana šai dikhel te hin o ruv Janos, kouva bāro ta džoralo kon avel kana prissi les.

– No! Tikno Parno tu kon hin kuti narta amen ruvensa, džanes tu kon hin amare vešesko džoralider alato ta te le vaure tšĚresko-alatos daren man.

– Jo! Bāro o Janos tu hin vešesko džoralider ta jon daren, me hin lochano te me ta vaure džukle hin kuti narta le ruvensa.

– Narta ta narta, no na horta džana, ama douva so me kamav te džana sas te nī tu džanes te me som vešesko džoralider.

– Eja džana ke tu o Janos! Nī phenjom kaj sare vaure tšĚresko-alatos adaj te o ruv Janos hin amare džukleske raj ta džoralider vare-kon vaure.

Ama kana o Parno xoxavel doleske ke jov sas kuti traš ta durano te jov kamel te sikhavel pesko pativ kaj o Janos.

PALA JEKH SKURTO VRIJAMA rakhavel amare ruv o Janos kouva kali tsudate. Jekh daruno maška sar buchol Kali kon mindik sas daruno pa sas. Sar phena Kali dares sa, exemplo sare bāre glaso, nī tšatšes pa lesko pesko učhalin ta joi nī sas traš pa saro alatos ama bütider tsudato sas te, joi nī darel sare kermuso alatos. Tsudato gindis aja nī me gindiv. Jekh mačka kon daren pa kermuso? Eja ajasavo sas i Kali.

So tšeres aja dilo tsudato džungalo kalo bibacht avri maškar amen normalo alatos.

– Som ferdi avri te me kuti šai dikhav amare bāro vešesko raj.

– Ta?

– Ferdi kamav te dav muro pativ les. Prosav mange, tu bāro kamav ferdi dav muro pativ tuke o bāro o ruv Janos.

– Mišto! Horta kana me na trubul te čuvla muri importantno vrijama pe tuke, tiro kalo bibacht.

– Tšatses! Tšatses raj o ruv Janos!

– Šai me dža kana o bāro maestro?

– Dža! Kana te tu na des ma bi-bacht.

– Jo džav. Ta dav tu besa te na avav paša tuke palpale. Avav ferdi te dža dur katar tut raj Janos, ama šai me phena kaj sare vaure alatos te nī me rakhajom tut bāro raj o Janos.

– Horta! Tšēr aja, ama dža dur mandar kan kalo bibacht.

O RUV JANOS LEL PE palpale pesko vandriba maškar le tšeresko-alatos ta skurto pala šai o ruv Janos nī dikhav e kahni i Mišto anro.

– Latšo dives o ruv Janos na xas ma doleske me hin aja tikni.

– Xav tut? Soske? Kon phenja te me kamav lav pe te pherda muro šukar per te xav jekh aja phorjaki alatos.

– Ama so kamel jekh aja bāro raj, jekh aja tikni sani kahni Mišto anro sar me?

– Kamav ferdi šuna ta džana te nī dile khanija Mišto anro džanen kon me hin...

– Jo! Ame džanas, tu o ruv bāro hin bolibako džoralider, tu o raj Janos hin ruv kon sare kahnija daren pe.

– Ta büt?

– Jo! Tu hin nī amare vešesko džoralider ta nasulider ruv.

– Mišto ta latšo phenes, kana tu šai dža, dili kahni Mišto anro. Tu šai dža te phenes kaj tuke amale le jon vaure dile kahnja ta phen len kon ta sar o ruv Janos horta hin, horta bāro ta šukar.

NA DUR KOTAR, KATAR I KAHNI Mišto anro hin nī jekh lungo dželeno mala ta adoj hin sare tšēresko bakre kon xan pe gudle dželeno bari tšar. Lenge gazda buzni Bakro rakhel len. Kutī daresa lel pe o Bakro te dža kaj o ruv Janos te rakerel, jov kamel te sikhavel pesko bakre tšaje te jov na darel ta te jov hin jekh horta dzeno kon kamel sikhavel jov šai arakhel len.

– Latšo dives maestro Janos sar sal?

– Mišto ta tu haljuves ta džanes kon me hin?

– Jo! Tu hin o ruv džoralider, nī muri tšaja haljuven douva ama jon na tromaven aven pašider ta me nī phenjom len te našti aven.

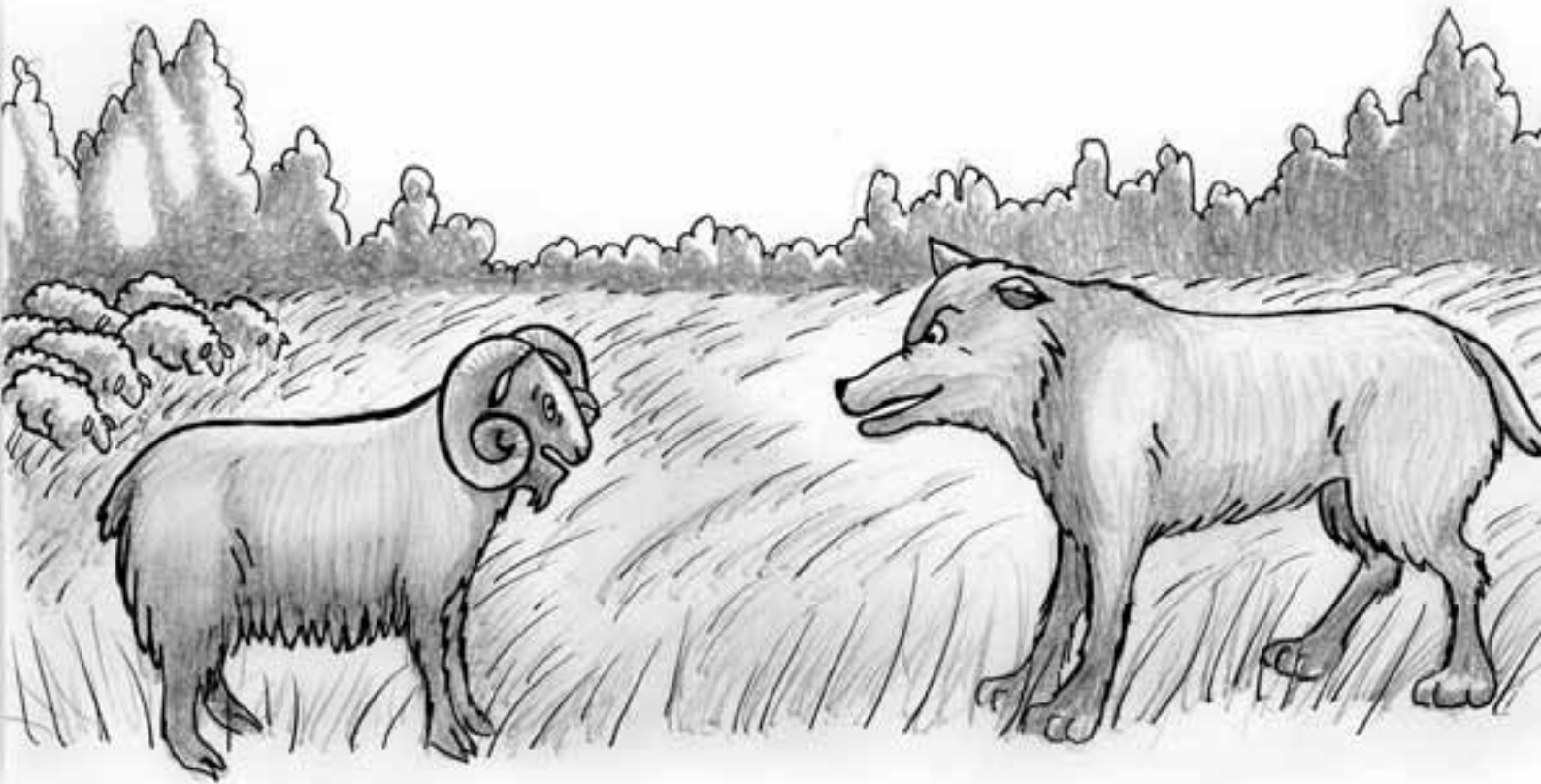
– Horta na tšatše kamav te rakerav lensa, kamav ferdi rakerav tusa, kon hin lenge gazda.

– Ama bāro o Janos jon kamen panna te me phenav tuke ke jon kamen den tut lenge čaribe ta jon sare džanen te tu hin amare bāro raj.

– Palpale horta, phen lenge kana Bakro aja dur te jon trašen man, me na kamav te xav len.

– Phenav! Phenav len pariker bāro o raj Janos.

Pala douva o ruv Janos lel pe te dža palpale, ama kon vaj kaj avel aja melalo khandiba gindil o ruv Janos. Musaj dža te dikha katar jov avel.

KANA O RUV JANOS MEKHEL douva dželeno mala ta nī buzni Bakro ta lengo bakre tšaja lel pe jov te dža prissi douva melano khandiba ta jov avel kaj jekh sano ulica, kana Janos šai dikhav trin khandine thule parno-lolo tikne bale.

O ruv Janos avel kana nī pašider priso dola melano khandiboske alatos kon bušon pe alatoske lava kandine balore. Jov džal kana doj kaj le trin tikne bale dživen. Aja pala jekh skurto časos rakhja o ruv Janos le trin tikne bale Thulo, Tikno ta Terno.

– So me dikha? Le trin tikne khandine bale darune ta aja dural tšërestar!

Devla sar jon khandine dinale, gindil o Janos!

– No! Phen mange, tikne dile thuleboskiere, kon katar alatos, hin vešesko džoralider alatos?

– Bārider, džoralider ta šukarlider alatos hin tu, bāro raj o ruv Janos ta ame sare bale džanen douva nī me ta nī sare mure phrala. Phenena Thulo, Tikno ta Terno anda sama glaso.

– Horta musaj dža kana doleske ke tume khanden aja melale.

– Latšo divies tuke amaro raj Janos dža Devlesa.

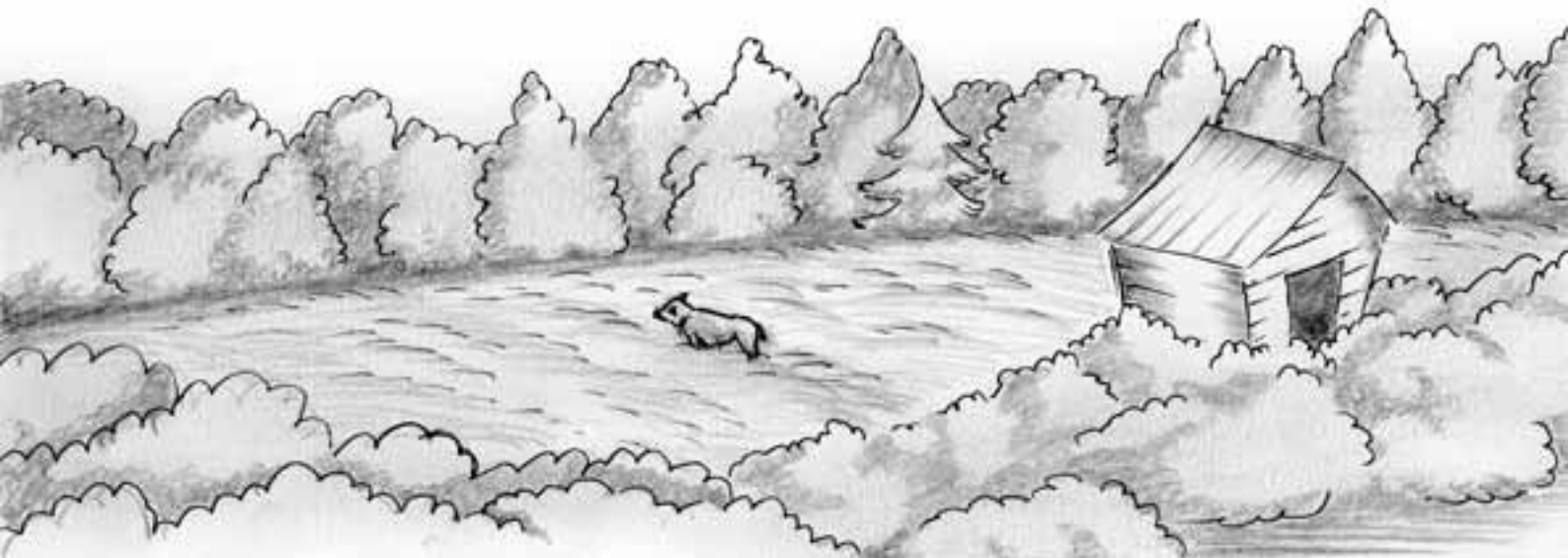
– Blablaba! Latšo divies nī tumenge thule khandine tikne tile bale Thulo, Tikno ta Terno.

KANA O JANOS DIKHJASAS KE nī sare tšereske-alatos daren les ta nī gindin bāro pa leste, gindil jov kana! Musaj lel pe te dža palpale kaj o veš doleske ko me hin aja tšino ta bochalo kana pala sa phari buti so tšērdom adives phhuuu!

– Kana me haljuva ta džana te sas jakhalo! Ke me hin amaro vešesko divlo ruv, vešesko divlo ta xoljado ruv. Me ta fērdi me hin horta vešesko bāriba ta rušako de sar vare-kon vaure alato, me o ruv Janos ta xoljado ruv.

Sare vešesko alato daren ma ta me hin vešesko raj, me hin raj pala alatos.

Sas man bāro sila, tšatšo nikon vare alato san sar me, jon tšekar šai aven sar me doleske ke jon nane sar ame ruva, gindil o Janos ta asala.

PALA DOUVA DŽAL O RUV Janos trujal douva tšutšo stanja adoj kaj khonik dživen pana jov džal dikhel jov nī dola tikne alatos. Tikno o Lungo Pindro, ta farbako paparuga e Lulitsi nī douva xoljariko birovlī o Kandro kon mindik rodel pala mēda ta but latšider phenen avgin pe vaure dialektura, ta opral o Kandro pekel o makh Khandino.

– Khonik mišto gindi te phucha vai ača adaj ke šuna le tikne si len aja tikne godi te džanen kon me hin ta kon kamel te džana so jon gindin vaj haljuven.

Ama angla o ruv Janos lel pe te gindiv bütide jov šai šunel jekh tikno alatos, pala vaure den les lenge pativ.

– Latšo dives bāro Janos phenela o Lungo Pindro.

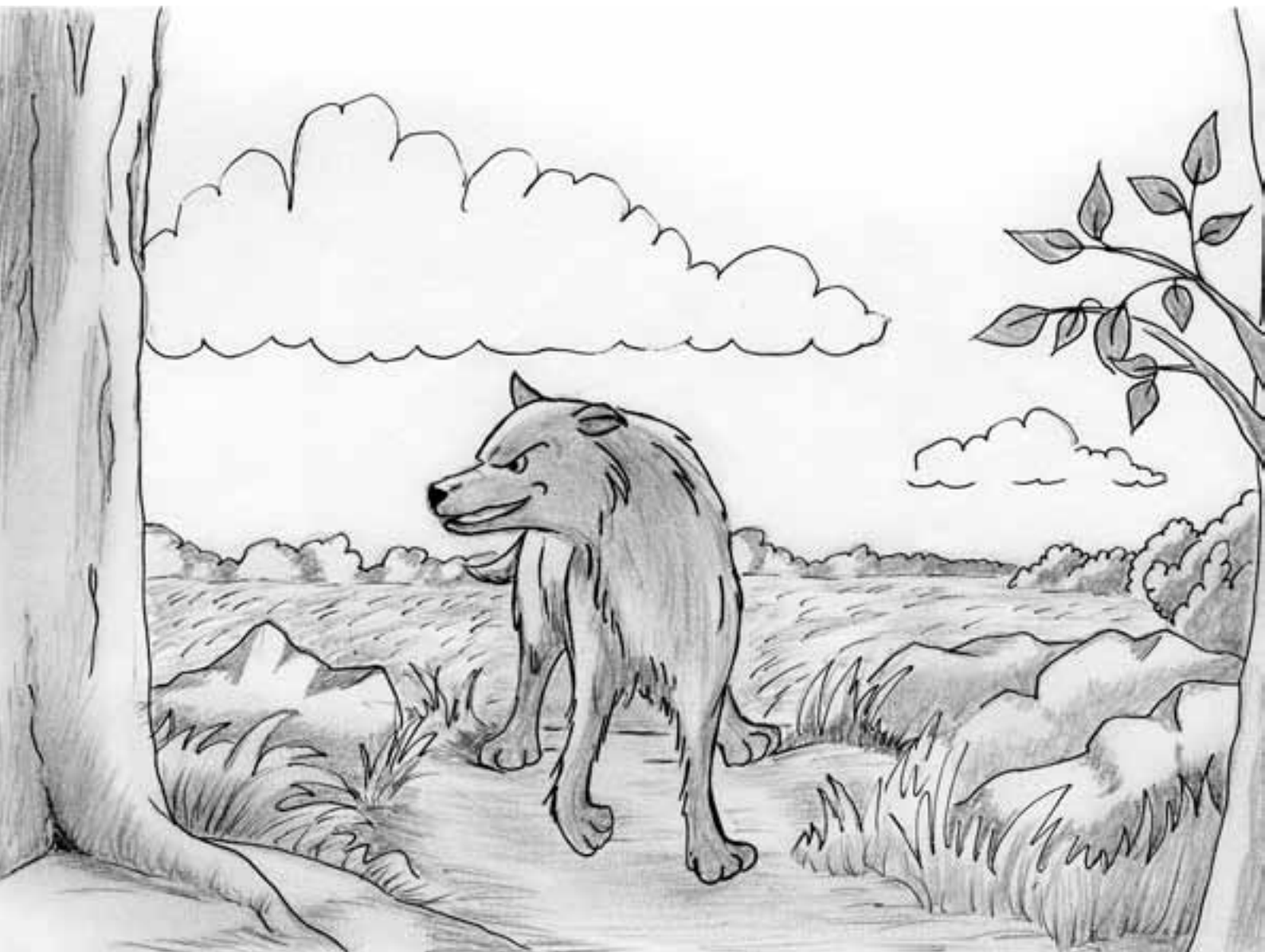
– Sar hin vešesko raj phenela e Lulitsi

– Mišto te dikha tut amaro maeistero phenela o Kandro.

– Šukar dives adives muro raj phenela nī o Khandino kaj agoral.

Horta te jon džanen kon me hin, kana me na musaj phucha len vare-so pa mande. Ke jon horta panda džanen kon me hin.

MIŠTO TE ME PALPALE TA palpale šai šuna, katar o bāro alatos ama nī le katar e tikne alatos, nī katar o vešesko alato ta nī katar e manušeske tšēresko-alatos te me ruv Janos som bāriker de sar vare-kon vaure alatos boliba ta ando veš.

Me ruv Janos ta ferdi kokares me hin vešesko dariba. Me som bāriker sar vare-kon vauro avraluno ta andraluno, sar kana jekh holjariko bāro ritš.

Sas latšo ke nikon horta ritš dživel ando amare smirom veš ta ke sare ritša dživen ande vaure thana varekaj pe vaure stedos.

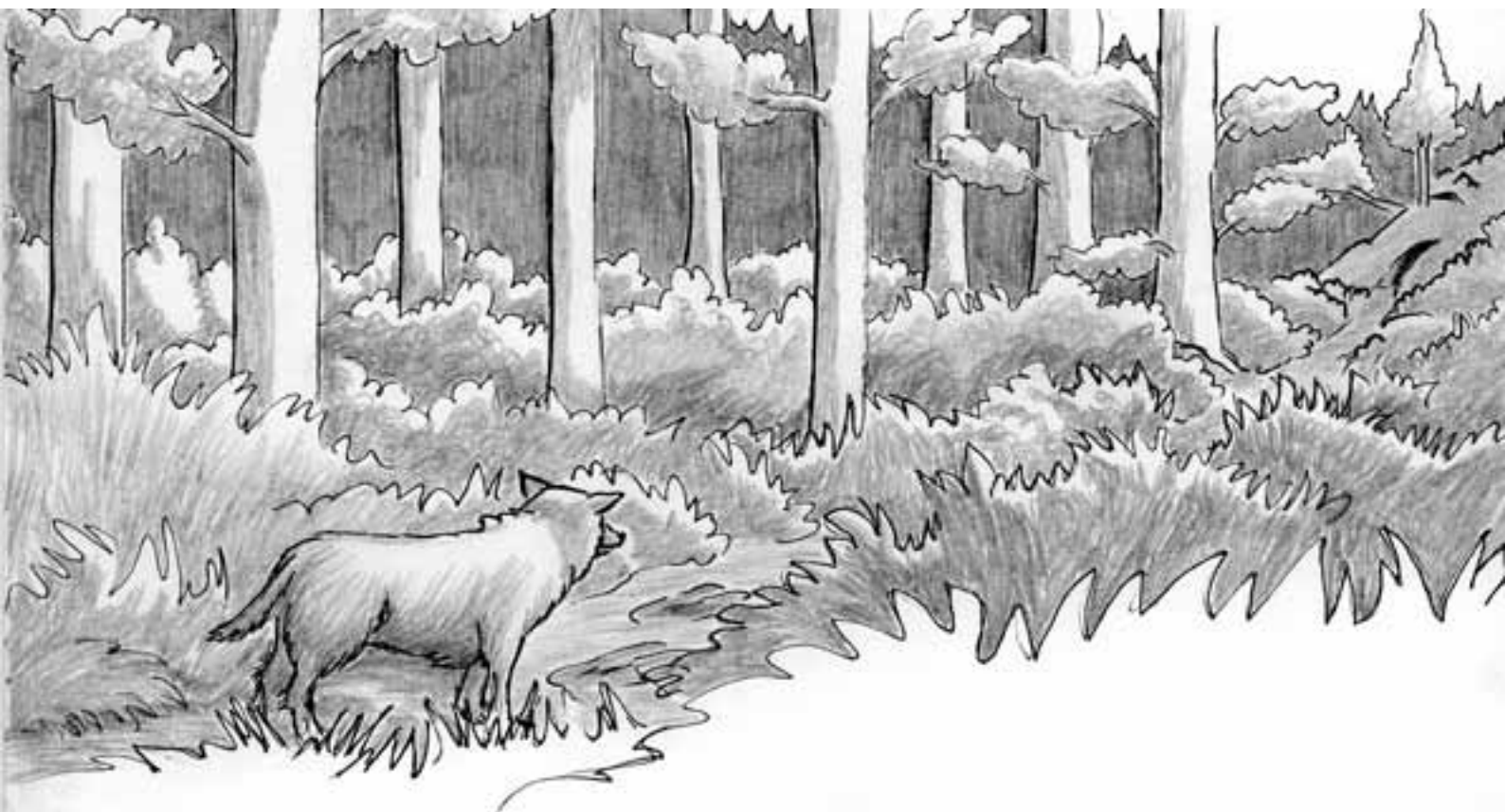
A MA PALE, PALA JEKH SKURTO molo šai o ruv Janos dikhel vareso tsudato špera, so hin douva tsudato špera me dikha? Gindil o Janos.

Tžana te saro alatos mekhel ajasavo strejino špera pala pes, ke adouva sas bipindžardo mange. Hmm! Nikon tšatšes so me šai pindžara, vaj vare-so me dikhjom anglal.

Hii hii! Ama hin horta kon sas aja tikno špera, patša te hin jekh tikno alato. Kana me palpale šai pheras ke nevi alatosa te joi trašel. Ke jov horta musaj trašarel ma kana jov dikhel man, me kon hin aja baro ta ruvaro gindil o Janos.

Ama kaj jov hin, douva tikno alatos? Gindil o Janos palpale. Kaj joi garuvel?

Doj šai dikha vare-so, vare-kon garuva les pal o baro kašt.

SAHAHA! DEVLA SAR DŽUNGALO TA melano beri tšekar me dikhjom
ajasavo diliba.

– No! Dželeno dilo so hin tiro nav? Tšermo, džamba, dilo vaj so?

– Muro anav hin Bi-daruno.

– Aha! Bi-daruno džanes kon hin džoralo adaj ando veš?

– Eja! Džana.

- No! Kon?
- Muri dej.
- So?
- Muri dej phenela Bi-daruno palpale.
- So phenes tikno dilo?
- Del tut ferdi pale, kana phuches man.
- Patšav te tu na horta haljuves so me phucha tut.
- Haljuva ta nī džana so tu phuches, ama panda mo dej hin džoralider de sar vare-kon vauro.
- Tikno dilo! Džungalo tšermo kames te mares mansa. No! Phucha tut kana jekh var pale, kon hin džoralide?
- Phenjom tut, muri dej, muri dej hin bolibako džoralo ta joi hin mo peski vitezi.
- Tikno dilo džungalo tšermo, kaj hin tsiri dej?
- Adaj paša, mekh amen te khara vaj roda pala late.
- Mišto kamav horta rakerav lasa ta dikha sar joi hin.

— **D**EVLA! KON JOI HIN? Sar bāro ta džoralo joi ditšol?

— Mo dej o raj ruv, joi hin nī džoralider ando veš, ama joi nī latšider ando veš ...

— Ama na lenge kon maren mansa! Phenela o Bi-daruno.

— Ta tu, kon hin tu? Ta soske sas tuke anglal aja importante te džana kon vešesko džoralider hin?

— Me? Me... me na hin nikon, hin ferdi jekh dilo latšo tikno ruv Janos, kon hin vešesko latšider ruv.

— Janos kames te pherjes ta tšeles mansa? Puchela kanas o Bi-daruno.

— Kamav, kamav Bi-daruno phenela o ruv Janos doleske jov kamel mekhel o stedos.

— So kames te tšeres muro bāro mal?

— Kamav te tu muro mal Janos, me ta muri dej šai tšelas adaj saro dives.

— Mišto nī horta me kamav te tšelav tusa ta tiri dejasa mekh amen len pe te tšela.

Minigrammatik

UTTAL

TECKEN	ROMSKT	SVENSKT/ANNAT EX.
a	agor	apa
ā	ākhor	långt a
b	bala	bil
c	specialo	cirkus
ch	bacht	champinjon
č	čhol	tj. ngt tonande
d	dīves	delfin
dž	dža	jam (eng.)
e	ei	eld
ē	tšēra	deg
f	foro	fisk
g	gata	gam
h	hin	hop
i	iven	isbjörn
ī	līn	visa
j	jou	jul
k	kale	kanna
kh	kham	(k+ung. tonlöst harklingsljud)
l	lav	låda

TECKEN	ROMSKT	SVENSKT/ANNAT EX.
m	manuš	matta
n	nav	namn
o	opre	åska
ō	prōsno	åker
p	pariker	pappa
ph	phena	(ph-ljud)
r	romani	radio
s	saiba	stol
š	šero	sked
t	taffla	tupp
th	them	(th lite tonande)
tš	tšai	cha-cha-cha
u	ulitsa	ost
ū	dūr	oväder
v	valin	väska
x	xaben	(k)h-ljud, tonande
z	zumibi	lazy (eng.)
ž	žanel	(tonande z)

Lång vokal betecknas med streck över, t.ex dūr, līn, sāre.

PERSONLIGA PRONOMEN

	NOMINATIV GRUNDFORM	GENITIV ÄGANDE	DATIV ÅT, TILL, FÖR
1:a pers. sing. = jag	me jag	mango min	mange åt mig
2:a pers. sing. = du	tu du	tuko din	tuke åt dig
3:e pers. sing. = han	jov han	lesko hans	lesko åt honom
3:e pers. sing. = hon	joi hon	lako hennes	lake åt henne
1:a pers. plur. = vi	ame vi	amengo vår	amenge åt oss
2:a pers. plur. = ni	tume ni	tumengo er	tumenge åt er
3:e pers. plur. = de	jon de	lengo deras	lenge åt dem

	ACKUSATIV VEM, VAD, VILKEN	ABLATIV ("FRÅN")	INSTRUMENTAL ("MED")
1:a pers. sing. = jag	man jag	manna från mig	mansa med mig
2:a pers. sing. = du	tut du	tutta från dig	tusa med dig
3:e pers. sing. = han	les han	lesta från honom	lesa med honom
3:e pers. sing. = hon	la hon	lata från henne	lasa med henne
1:a pers. plur. = vi	amen vi	amenna från oss	amensa med oss
2:a pers. plur. = ni	tumen ni	tumenna från er	tumensa med er
3:e pers. plur. = de	len de	lenna från dem	lensa med dem

ADJEKTIV

POSITIV	KOMPARATIV	SUPERLATIV
horta	hort ide	hort ider
bra	bättre	bäst
baro	bar ide	bar ider
stor	större	störst
tikno	tikn ide	tikn ider
liten	mindre	minst
dzoralo	dzoral ide	dzoral ider
stark	starkare	starkast
dūr	dūr ide	dūr ider
långväga	mer långväga	mest långväga

Adjektiven kongruensböjs efter vilket genus efterföljande objektiv har, maskulint eller feminint:

Ex:

dilo adj. (mask.) tokig, dum

dilini adj. (fem.) tokig, dum

parno adj. (mask.) vit, ljus,

parni adj. (fem.) vit, ljus

nēvo adj. (mask.) ny

nēvi adj. (fem.) ny

tikno adj. (mask.) liten

tikni adj. (fem.) liten

tšatšo adj. (mask.) sann, sant, verkligen

tšatši adj. (fem.) sann, sant, verkligen

Adjektiven böjs även om efterföljande objektiv är ett substantiv i pluralform:

Ex:

kālo adj. (plur.) svarta

kale adj. (plur.) svart

VERB

Regel:

När verbets stam (ex. phen) slutar på en *konsonant* böjs verbet oftast enligt nedanstående:

GENUS	PRESENS <i>JUST NU...</i>	IMPERFEKT <i>I GÅR...</i>	PERFEKT <i>HAR...</i>	PLUSKVAMPERFEKT <i>HADE...</i>
1. sing: me	phen-av	phen-av-as	phen-jom	phen-jom-as
2. sing: tu	phen-eh	phen-eh-as	phen-jal	phen-jal-as
3. sing: jov/joi	phen-el	phen-el-as	phen-jas	phen-jas-as
1. pl.: ame	phen-ah	phen-ah-as	phen-jam	phen-jam-as
2. pl.: tume	phen-en	phen-en-as	phen-le	phen-le-sas
3. pl.: jon	phen-en	phen-en-as	phen-le	phen-le-sas

Regel:

När verbets stam (ex. biha) slutar på en *vokal* böjs verbet oftast enligt nedanstående:

GENUS	PRESENTS <i>JUST NU...</i>	IMPERFEKT <i>I GÅR...</i>	PERFEKT <i>HAR...</i>	PLUSKVAMPERFEKT <i>HADE...</i>
1. sing: me	biha-v-av	biha-v-av-as	biha-dom	biha-dom-as
2. sing: tu	biha-v-eh	biha-v-eh-as	biha-dal	biha-dal-as
3. sing: jov/joi	biha-v-el	biha-v-el-as	biha-das	biha-das-as
1. pl.: ame	biha-v-ah	biha-v-ah-as	biha-dam	biha-dam-as
2. pl.: tume	biha-v-en	biha-v-en-as	biha-de	biha-de-sas
3. pl.: jon	biha-v-en	biha-v-en-as	biha-de	biha-de-sas

RÄKNEORD

jekh	ett	deš-u-enja	nitton
duj	två	biš	tjugio
trin	tre	biš-ta-jekh	tjuguet
štar	fyra	biš-ta-enja	tjugonio
pandž	fem	trianda	trettio
šou	sex	trianda-te-jekh	trettioett
efta	sju	trianda-te-enja	trettionio
ohto	åtta	štar-var-deš	fjortio
enja	nio	panš-var-deš	femtio
deš	tio	šou-var-deš	sextio
deš-u-jekh	elva	enija-var-deš	sjuttio
deš-u-duj	tolv	ohfta-var-deš	åttio
deš-u-trin	tretton	enja-var-deš	nittio
deš-u-štar	fjorton	šel	hundra
deš-u-pandž	femton	adur,deš šela,bar	tusen
deš-u-šou	sexton	deš-bara	tiotusen
deš-u-efta	sjutton	(jekh)miljon(os)	(en) miljon
deš-u-ohto	arton	miljardos	miljard

HÄLSNINGSFRASER

Latšo dīves!	God dag!
Latši pala dīves!	God eftermiddag!
Pariker!	Tack!
Av sasto!	Tack! (till en man)
Av sasti!	Tack! (till en kvinna)
Te aven saste!	Tack! (till flera)
Sasto te aves tu!	(Eg. Må du bli lycklig! – till en man)
Sasto aves!	Du är välkommen! (till en man)
Sasti te aves tu!	(Eg. Må du bli lycklig! – till en kvinna)
Sasti aves!	Du är välkommen! (till en kvinna)
Saste te aven tumen!	(Eg. Må ni bli lyckliga! – pl.)
Sasto aven!	Ni är välkomna!
Mištho rakhjom tut!	Kul att ha träffat dej!
Mištho arakhen!	Kul att träffa er!
Bachtalo to biando dīves!	Grattis på födelsedagen! (till en man)
Bachtalo ti biando dīves!	Grattis på födelsedagen! (till en kvinna)

Tšichko sas.	Det är bra/okey
Mištho sas.	Det är bra/okey
Achen Devlesa	Adjö. (eg. stanna med Gud!)
Tšumide man o agor!	Kyss mej adjö!
Me kama tut.	Jag älskar dej.
Nī me tut.	Jag gör det samma.

Fraser att använda vid avslutning av brev

Av sasti ta lochino!	Må bra och var glad!
Av sasto ta baxtalo!	Må bra och var lycklig!
But sastiba take!	Må hälsan stå dej bi!
Tšumi dava tut!	Puss på dej!
Tiri/tiro tšatšanes	Din tillgivne

Ordlista

KALE–SVENSKA

A

- ača** *v.* stanna, bli kvar, vara, bli
ača *v.* stanna
adaj *adv.* här
adoj/doj *adv.* där
agor *s.* slut
agora *v.* stoppa, sluta
agorava *v.* göra klar
aja *konj.* jasså, så, sådan
ajasavao *en sån där*
ajasavo/dasavo *pron.* sådan
ajsav *s.* kvarn
akana *adv.* nu
akanas *adv.* snart, strax
alato *s.* djur
ama *konj.* men
amal *s.* vän
amare *pron.* vår (pl.)
amari *pron.* vår (sing. fem.)
amaro *pron.* vår (sing. mask.)
ambolda *v.* vända
amensa *pron.* med oss
anav *s.* namn
anda *prep.* här, i, på, från
andar *adv.* av det, från det, ut av det (därifrån)
ando/aro *prep.* i
andraluno *adj.* invändig
andre *prep.* in i
andre/arre/are/ari/aro *prep.* in, i, in i
angla *adv.* innan, tidig (i tidsuttryck ex. angla-nijal = vår = innan sommaren)
anglal *adv.* innan, före
anglaluno *adv.* innan, före, tidigare
angluno *räkn.* första
arakh *v.* akta, skydda

arakha *v.* möta
are *prep.* in, i, in i
ari *prep.* in, i, in i
aro *prep.* in, i, in i
arre *prep.* in, i, in i
aš *v.* stanna, bli kvar
asa *v.* skratta
ašariben *s.* ära, berömmelse
auri *adv.* ut/ute
ava *v.* komma, bli, vara
aver *pron.* annan
avgin/mēda *s.* honung
avraluno *adj.* utvändig
avre *adj.* andra /övriga
avrether *adv.* någonstans
avri *adv.* ut/ute (gammal form)

B

bača *v.* skälla
bakre *s.* får (pl.)
Bakro *eg.namn* Bagge
bakro *s.* får (sing)
bale *s.* grisar (pl.)

balo *s.* gris (sing.)
bār *s.* åker
bāre *adj.* stora
bāriba *s.* storhet
bāriдер *adj.* störst
barikano andre/prōsno *adj.* stolt, enkel
bāri-pharo *adj.* stora, betonat ”verkligt stora”
bāro *adj.* stor
Baro-kan *eg.namn* Stor-öra
baxtalo *adj.* glad
beljava/bijava/bilava *v.* smälta
belka *sub.* ekorre
beri *s.* sak
bēro *s.* båt
bērosa *s.* med båten
beša/becha *v.* bo, leva
bi inte = negation (även endast)
bi *prefix, jfr.* o-
biačhado *adj m.* ständig, oavbruten, outhärlig, evinnerlig
bi-bacht *s.* olycka
bi-backtalo *adj.* olycklig

Bi-daruno *eg.namn* Orädd
bi-pindžardo *adj.* okänd,
främmande
birli/birovli *s.* geting
bister *v.* glömma, brista
bockale *adj.* hungriga (de är
hungriga)
bokhale/boxkale *adj.* hungriga
(de är hungriga)
bokhalo *adj.* hungrig (jag är
hungrig)
bolda *v.* vända
boliba/luma *s.* värld
bolibako *s.* världens
Brauno-pori *eg.namn* Brun-svans
Brosa *eg.namn* Brosch
bučako *adj.* flitig
bucho *v.* kalla
buka *adv.* lite
bušov *v.* kalla, heta
būt *adv.* mycket
butarno *adj.* flitig
būtide *adv.* mera
buzni *s.* bock, bagge

C
cikno (*alt. tikno*) *adv.* lite
cilon *adj.* helt och hållet, komplett
cirda (*alt. sterdel*) *v.* dra
cirdel *v.* drar (sing. mask.)
cudzuma *adj.* konstig, konstiga
Č
ča *konj.* men
čariba *s.* ära, berömmelse (sing.)
čaribe *s.* ära, berömmelse (plur.)
časos *s.* tid, timme, äv. ”kort tid”
ček *pron.* ingen
čekar *konj.* aldrig
čepa *s.* äng
čhivel *v.* lägga, sätta, placera
čhuva/čūla *v.* lägga, sätta, placera
čiri *s.* myra
čixko *adj.* god, bra, gott
čučo *adj.* tom
čudato *adj.* konstig, konstiga

D

dara *v.* vara

darano *adj.* farlig

darav *adj.* rädd (jag är rädd)

darel *adj.* rädd (han är rädd)

darelas *adj.* rädd (han var rädd)

daren *adj.* rädda (de är rädda)

dares *adj.* rädd (du är rädd)

daresa *s.* med rädsla

dariba *s.* skräck, vända

darune *adv.* skrämnda, förskräckta
(plur.)

daruno *adv.* skrämnd, förskräckt
(sing.)

dav lava *v.* lova

dav mo lava lova mig
(eg. ge mig ditt ord)

dav tut lava jag lovar dej
(eg. jag ger dig mitt ord)

dav *v.* ge

dava/dauva *pron.* denna, detta

dej *s.* mamma

del les pale han svarar honom
(eg. han ger tillbaka)

Devla *Herre Gud!*

dičhov *v.* se ut

dikha *v.* se

dikhlo *s.* huvudduk, sjal

dile *s.* dumbommar (pl.)

diliba *s.* dumhet

diljori *s.* toker, stolle

diloro *adj.* tokig, galen

dinalo *adj.* tokig, knäpp

ditšo *v.* ser ut, ser ut som, syns

dives *s.* dag

divesko-buti *s.* dagsverke

divlo *adj.* vild

doi *prep.* där

doj *adv.* där

doleske *adv.* därför

doleske ke därför att

dorita *adv.* därifrån

dosta *adv.* det är nog, det räcker

dota *adv.* därifrån, av det

douva *pron.* den där

drom kaj džal perdal väg som
korsar

drom kaj trušul väg som korsar

dujto *räkn.* andra

dur *adj.* långt (om avstånd)

duride *adj.* längre bort

dža *v.* gå

džal *pre v.* korsa

džal *pre v.* korsar (eg. går på)

džamba *s.* groda

džana *v.* veta

džela *s.* sak

dželeno *adj.* grön

džervo *s. adj.* vänster

dži *s.* hjärta

džinta/gindi *s.* tanke

dživa *v.* bo, leva

džor *s.* kraft, styrka

džoralo *adj.* stark

džuklo *s.* hund

džungalo *adj.* smutsig, oren

e *best. artikel plur.*

E

eja *kon.* ja, obetonat (även ei)

exemplo *s.* exempel

F

familija *s.* familj

Farba *eg.namn* Färg

farbako *adj.* färggrann

felda *s.* fält, åker

fera/noma/slado/špera/vurma
s. spår, fotspår

ferdi *adv.* endast

flitiko *adj.* flitig

frendo *adj.* okänd, främmande

G

garuva *v.* gömma

gata *adj.* färdig, klar, göra klar, färdigt

gazda *s.* chef

gerojo *s.* hjälte

gindi *v.* tänka

gindosa *s.* i tankar, med tankar

godi *s.* tanke, hjärna

godi *v.* tänka

godvalo *adj.* klok

gōli *v.* skrika, ropa

Gudlo *eg.namn* Söt

gurumni *s.* ko

H

haljuva *v.* förstå
harniko *adj.* flitig
holjariko *adj.* arg, ilsken
horta *adv.* rätt, riktigt, bra
hūpa *s.* familj
i *best artikel fem.*

I

imasto/ ima *adv.* endast
importante *adj.* viktig
ivja *adv., adj.* gratis

J

jakhalo *adj.* iögonfallande
jekh *räkn.ord* ett
jilo (*alt. džī*) *s.* hjärta
joi *pron.* hon
jon *pron.* dem, dom
jov avel priso *prep.* emot
(kommer emot)
jov avel prissi *prep.* emot
(kommer emot)
jov *pron.* han

K

kahni *s.* höna
kaj *konj.* medan, under tiden som
kajo/kariig/kija *prep.* emot
Kali *eg.namn* Svart, fem.
kalmi *adj.* lugna
kalo *adj.* svart
kama *v.* vilja
kan *adv.* nu
kana *adv.* snart
kanas *adv.* strax
khandino *adj.* luktande
Kandro *eg.namn* Tagg
karig/karing/ko/ki/ke
prep. emot (kommer emot)
kasavo/ajso *pron.* sådan
kašt *s.* träd
katar *prep.* från
ke *konj.* för
kekar *konj.* aldrig
kermuso *s.* mus
khanda *v.* lukta
khandiba/khandipe *s.* lukt
khandiboske *adj.* illaluktande

Khandino *eg.namn* Stinkbomb
khani *s.* höna
khara *v.* kalla
khatar *adv.* varifrån
kherestar *adv.* hemifrån
khonik *pron.* ingen
klār *adj.* färdig, klar, färdigt
kokares *adj.* ensam
kokares *adv.* ensamt
kon *pron.* vem, vilken
kotar *adv.* därifrån
kouva *geroji s.* hjälte
kouva/koja/koter *s.* sak
kouva/kova *best.art.* den, det
kouva/kova *pron.* detta, denna
Kovlo *eg.namn* Mjuk
kuti/kuty/kani/kajo *adv.* lite

L

la *v.* ta
lasa *pron.* med henne
late *pron.* efter henne
latšes *adj.* gott, bra (talspråk)
latšo *adj.* god, bra

latšo *dives* god dag
lava *v.* ta
lava *s.* språk, ord
le *pron.* dem, dom
lel pe te dža durider fortsätter
(sing. mask.) (eg. ”han börjar att gå
längre”)
len/lēn/pani *s.* sjö
lenge *pron.* deras
lengo *pron.* deras, betonat
lensa *pron.* med dem
lepetka *s.* fladdermus
les *pron.* honom
lesko *pron.* hans
lestar *pron.* från honom
Lim *eg.namn* Snor
lisac *s.* räv
lochanes *s.* med glädje
lochano *adj.* glad (3:e pers. sing.)
Lochano *eg.namn* Glädjen
lodka/lotka (*alt. panjako bēro*) *s.* båt
lolo *adj.* röd
Lolo-dikhlo *s. eg.namn* röd halsduk
Här: Rödluvan
Lulitsi *eg.namn* Blomma

lungo *adj.* lång

Lungo-pori *eg.namn* Långsvans

M

ma *konj.* men

mačka/maška *s.* katt

maestro *s.* mästare

makh *v.* flyga

mal *s.* vän

mala *s.* äng

mala *v.* träffa

malmos *s.* kvarn

malum *adj.* självklar

man *pron.* mig

mande *pron.* för mig

mange *pron.* till mig

mansa *pron.* med mig

manuš *s.* människa, man

manušeske-alato *s.* husdjur

mara *v.* bråka, slåss

maškar *prep.* mellan, mitt i mellan

me *pron.* jag

mekh *adv.* fortfarande, ännu, även,
ända

mekha *v.* låta bli, lämna

melalo *adj.* smutsig

Mila *eg.namn* Stackare

mindik *adv.* alltid, oftast

mirano *adj.* okänd, främmande

mišto *adj.* god, bra, gott

mo *pron.* min

molo/vremjo *s.* tid, timme

mure *pron.* mina (pl. fem. + mask.)

muri *pron.* min (sing. fem.)

muro *pron.* min (sing. mask.)

musaj *v.* måste

N

na hin *v.* är inte

na/nā *interj.* nej, inte

nabut *adv.* lite

na-dur inte långt, nära

nane *v.* är inte (de/det är inte)

narta *s.* släkt

nastavinela *v.* fortsätta

našti/na šaj *v.* kan inte, inte vara
kabel till, inte vara möjlig

nasul *adj.* farlig

nav *s.* namn

nevo *adj.* ny

nī *adv.* även, också

nijal/milaj *s.* sommar

nikada *konj.* aldrig

nikon *pron.* ingen

niva *s.* fält

normalo *adj.* normal

numa *adv.* endast

numa *konj.* men

o *best. artikel mask.*

O

očevidno *adj.* självklar

očigledno *adj.* självklart

opral *prep. och adv.* uppifrån

P

pa *prep.* på, av

pala *adv.* därför

pala dauva *adv.* därför, alltså,
följaktligen

pale/palpale *adv.* åter, igen

pana *konj.* medan, under tiden som

panda/panna *adv.* fortfarande,
ännu, även, ändå

paparuga *s.* fjärl

parno *adj.* vit, ljus

Parno *eg.namn* Vit

paša *adv.* nära

pašarel *prep.* emot

pativ *s.* tro (tilltro)

patsa *v.* tro

patša/passa *v.* tro

pauko pajunkos *s.* spindel

pe *prep.* på, av

peka *v.* sola, eg. steka

pes *pron.* sig själv

pesko *pron.* sin egen

phari *adv.* tungt, betungande

phena *v.* säga

pherda *v.* fylla, ”göra fylld”

phorjaki *adj.* med fjädrar,
fjäderklädd

phral *s.* bror

phucha *v.* fråga

phurano *adj.* gammal

pindža *v.* känna

pinženo *s.* spindel
plimina *v.* simma
polino *adv.* självklart
prastla *adj., adv.* snabb, bråttom
pre *prep.* på
prema *prep.* emot (kommer emot)
prindža *v.* känna
prisi *prep.* mot, emot
promisarav *v.* lova
prosa *v.* förlåta
pucha *v.* fråga
pune *konj.* medan, under tiden
som

Q

R

raj *s.* chef, mästare
raker *v.* prata
rakh *v.* akta
rakha *v.* möta
reto *s.* äng
rēvos *s.* räv
risila *v.* vända, översätta

ritš *s.* björn
roda *v.* söka
Rosa *eg.namn* Dagg
ruš *adj.* arg
ruv *s.* varg

S

sa *s.* allt
sal *v.* skratta
sano *adj.* tunn
sano-drom/sano-ulica *s.* stig
(eg. smal väg)
sap *s.* orm
sar *adv.* hur
sar kana som nu och då
sar *konj.* medan, under tiden som
sare *pron.* alla, allihopa
saro/sasvim *adj.* helt och hållet,
komplett
sas *v.* vara
savo/so *pron.* vem, vilken
sessò *s.* mästare
sigò/sigara *adj., adv.* snabbt,
bråttom
sikhav *v.* visa

silā *s.* styrka, makt
skurto *adj.* kort
skurto časos/vrijama *s.* kort tid
smirom *adj.* lugna
so *pron.* vad
soske *adv.* varför
spindle *s.* spindel
stanja *s.* stall
stedos *s.* plats
stirda *v.* dra
strejino *adj.* okänd, främmande
Sumnakuno-pori
eg.namn Gyllensvans
Sunakuno-kreso
eg.namn Guldlock

Š

šaj *v.* kunna
šariba/šaribe/šariben *s.* ära,
 berömmelse
šhukar/šukar *adj.* vacker, fin
šoha *konj.* aldrig
šošoi *s.* hare, kanin
šunā *v.* höra

T

ta *konj.* och
tamlo *s.* skymning
tato *adj.* varm
te *konj.* om, att, för
Terno *eg.namn* Ung
than *s.* plats (äv. plagg o bädd)
thana *s.* platser
thudesko *adj.* mjölkaktig
thule *adj.* tjock (mask)
thuleboskiere *s.* tjockisar
thuli *adj.* tjock (fem)
thulo *adj.* fet
thulo *adj.* tjock
Thulo *eg.namn* Tjockis
tikne *adj.* små (pl. mask., fem.)
tikni *adj.* liten (sing. fem.)
tikno *adj.* liten (sing. mask.)
Tikno *eg.namn* Liten
tile *s.* stollar, galningar pl.
tili *s.* stolla sing. fem.
tilo *s.* stolle sing. mask.
tiri *pron.* din (fem.)
tiro *pron.* din (mask.)

traš *adj.* rädd, skrämmd
traša/traxa *v.* skrämma
trašano *adj.* förskräckt
trašen/traxen *adj.* räd
(de är räd)

trin *räkn.* tre

tromula *v.* våga

trubul *v.* behöva

trujal *prep.* runt, runtomkring

tšaja *s.* flickor

tšajori *s.* flicka (liten flicka)

tšatše *adv.* sant, riktigt

tšatšo *adv.* det är sant, betonat

tšek *pron.* ingen

tšekar *konj.* aldrig

tšēlav *v.* leka, dansa, spela

tšēr *s.* hus

tšēra *v.* göra

tšērda *v.* göra

tšerdela/tsirdela/tirdela *v.* drar
(sing. mask.)

tšērestar *adv.* hemifrån

tšermo *s.* mask

tši *pron.* nej, inte, inte någon, inte
någonting, inte någon, inte alls

tširi *s.* myra

tšixko *adj.* god, bra, gott

tsudate *adj.* underlig, konstig

tšudato/tsudato *adj.* konstig

tšutšo *adj.* tom

tu *pron.* du

tudesko-gurumni *s.* mjölkko

tuke *pron.* för dig

tume *pron.* ni

tumenge *pron.* till er

tusa *pron.* med dig

tut *pron.* dig

U

učhalin *s.* skugga

ulica *s.* gata

upral *prep.* ovanifrån

V

vaj *konj.* eller

vandriba *s.* vandring

vare *pron.* andra

vare-kai *adv.* någonstans

vare-kon/varo *pron.* någon

vare-so <i>pron.</i> något	Y
vaure/vare <i>pron.</i> andra (övriga)	
vauro/varo <i>pron.</i> annan	Z
veš <i>s.</i> skog	
vešuni džukli <i>s.</i> räv (eg. skogshund)	Ž
vitezi <i>s.</i> hjälte	žikaj <i>konj.</i> medan, under tiden som
vrijma <i>s.</i> tid	životno/životina <i>s.</i> djur

X

xa <i>v.</i> äta
xabe <i>s.</i> mat
xaben <i>s.</i> mat (tillagad mat)
xariba <i>s.</i> ära, berömmelse
xolja <i>adj.</i> arg
xor <i>adj.</i> djup
xoxa <i>v.</i> ljuga
xoxos <i>s.</i> hare, kanin
xukar <i>adj.</i> vacker, fin
xulaj <i>s.</i> mästare
xulpe <i>s.</i> räv
xuna <i>v.</i> höra

Ordlista

SVENSKA–KALE

A

rakh *v.* akta
arakh *v.* akta, skydda
čekar *konj.* aldrig
kekar *konj.* aldrig
nikada *konj.* aldrig
šoha *konj.* aldrig
tšekar *konj.* aldrig
sare *pron.* alla, allihopa
sa *s.* allt
mindik *adv.* alltid, oftast
dujto *räkn.* andra
vare *pron.* andra
vaure/vare *pron.* andra (övriga)
avre *adj.* andra /övriga
aver *pron.* annan
vauro/varo *pron.* annan
ruš *adj.* arg
xolja *adj.* arg

holjariko *adj.* arg, ilsken

andar *adv.* av det, från det, ut av det (därifrån)

B

Bakro *eg.namn* Bagge

trubul *v.* behöva

i *best artikel fem.*

o *best. artikel mask.*

e *best. artikel plur.*

Khandino *eg.namn* Stinkbomb

ritš *s.* björn

Lulitsi *eg.namn* Blomma

beša/becha *v.* bo, leva

dživa *v.* bo, leva

buzni *s.* bock, bagge

phral *s.* bror

Brosa *eg.namn* Brosch

Brauno-pori *eg.namn* Brun-svans

mara *v.* bråka, slåss

bēro *s.* båt

lodka/lotka *s.* båt

C

Č

gazda *s.* chef

raj *s.* chef, mästare

D

dives *s.* dag

Rosa *eg.namn* Dagg

divesko-buti *s.* dagsverke

jon *pron.* dem, dom

le *pron.* dem, dom

douva *pron.* den där

kouva/kova *best.art.* den, det

dava/dauva *pron.* denna, detta

lenge *pron.* deras

lengo *pron.* deras, betonat

dosta *adv.* det är nog, det räcker

tšatšo *adv.* det är sant, betonat

kouva/kova *pron.* detta, denna

tut *pron.* dig

tiri *pron.* din (fem.)

tiro *pron.* din (mask.)

xor *adj.* djup

alato *s.* djur

životno/životina *s.* djur

cirda *v.* dra

stirda *v.* dra

cirdel *v.* drar (sing. mask.)

tšerdela/tsirdela/tirdela *v.* drar
(sing. mask.)

tu *pron.* du

dile *s.* dumbommar (pl.)

diliba *s.* dumhet

adoj/doj *adv.* där

doi *prep.* där

doj *adv.* där

doleske *adv.* därför

pala *adv.* därför

doleske ke därför att

pala dauva *adv.* därför, alltså,
följaktligen

dorita *adv.* därifrån

kotar *adv.* därifrån

dota *adv.* därifrån, av det

E

late *pron.* efter henne

belka *sub.* ekorre

vaj *konj.* eller

kajo/kariig/kija *prep.* emot

pašarel *prep.* emot

jov avel priso *prep.* emot
(kommer emot)

jov avel prissi *prep.* emot
(kommer emot)

karig/karing/ko/ki/ke
prep. emot (kommer emot)

prema *prep.* emot (kommer emot)

ajasavao *en så 'n där*

ferdi *adv.* endast

imasto/ima *adv.* endast

numa *adv.* endast

kokares *adj.* ensam

kokares *adv.* ensamt

jekh *räkn.ord* ett

exemplo *s.* exempel

F

familija *s.* familj

hūpa *s.* familj

darano *adj.* farlig

nasul *adj.* farlig

thulo *adj.* fet

paparuga *s.* fjäril

lepetka *s.* fladdermus

tšajori *s.* flicka (liten flicka)

tšaja *s.* flickor

bučako *adj.* flitig

butarno *adj.* flitig

flitiko *adj.* flitig

harniko *adj.* flitig

makh *v.* flyga

panda/panna *adv.* fortfarande,
ännu, även, ändå

mek *adv.* fortfarande, ännu, även,
ändå

nastavinela *v.* fortsätta

lel pe te dža durider fortsätter
(sing. mask.) (eg. ”han börjar att gå
längre”)

phucha *v.* fråga

pucha *v.* fråga

katar *prep.* från
lestar *pron.* från honom
pherda *v.* fylla, ”göra fylld”
bakre *s.* får (pl.)
bakro *s.* får (sing)
niva *s.* fält
felda *s.* fält, åker
klār *adj.* färdig, klar, färdigt
gata *adj.* färdig, klar, göra klar, färdigt
Farba *eg.namn* Färg
farbako *adj.* färggrann
ke *konj.* för
tuke *pron.* för dig
mande *pron.* för mig
prosa *v.* förlåta
trařano *adj.* förskräckt
angluno *räkn.* första
haljuva *v.* förstå

G

phurano *adj.* gammal
ulica *s.* gata
dav *v.* ge

birli/birovli *s.* geting
baxtalo *adj.* glad
lochano *adj.* glad (3:e pers sing.)
Lochano *eg.namn* Glädjen
bister *v.* glömma, brista
latřo *dives* god dag
latřo *adj.* god, bra
čixko *adj.* god, bra, gott
miřto *adj.* god, bra, gott
třixko *adj.* god, bra, gott
latřes *adj.* gott, bra (talspråk)
ivja *adv., adj.* gratis
balo *s.* gris (sing.)
bale *s.* grisar (pl.)
džamba *s.* groda
dželeno *adj.* grön
Sunakuno-kreso
eg.namn Guldlock
Sumnakuno-pori
eg.namn Gyllensvans
dža *v.* gå
dža *v.* gå
garuva *v.* gömma
kera *v.* göra

tšēra *v.* göra
tšērda *v.* göra
agorava *v.* göra klar

H

jov *pron.* han
del les pale han svarar honom
(eg. han ger tillbaka)
lesko *pron.* hans
šošoi *s.* hare, kanin
xoxos *s.* hare, kanin
cilon *adj.* helt och hållet, komplett
saro/sasvim *adj.* helt och hållet,
komplett
kherestar *adv.* hemifrån
tšērestar *adv.* hemifrån
Devla *Herre Gud!*
gerojo *s.* hjälte
kouva *geroji s.* hjälte
vitezi *s.* hjälte
dži *s.* hjärta
jilo *s.* hjärta
joi *pron.* hon
les *pron.* honom

avgin/mēda *s.* honung
džuklo *s.* hund
bokhalo *adj.* hungrig (jag är hungrig)
bockale *adj.* hungriga
(de är hungriga)
bokhale/boxkale *adj.* hungriga
(de är hungriga)
sar *adv.* hur
tšēr *s.* hus
manušeske-alato *s.* husdjur
dikhlo *s.* huvudduk, sjal
adaj *adv.* här
anda *prep.* här, i, på, från
kahni *s.* höna
khani *s.* höna
šunā *v.* höra
xuna *v.* höra
ando/aro *prep.* i

I

gindosa *s.* i tankar, med tankar
khandiboske *adj.* illaluktande
andre *prep.* in i
andre/arre/are/ari/aro
prep. in, i, in i

are *prep.* in, i, in i

ari *prep.* in, i, in i

aro *prep.* in, i, in i

arre *prep.* in, i, in i

ček *pron.* ingen

khonik *pron.* ingen

nikon *pron.* ingen

tšek *pron.* ingen

anglal *adv.* innan, före

anglaluno *adv.* innan, före,
tidigare

angla *adv.* innan, tidig
(i tidsuttryck ex. angla-nijal = vår =
innan sommaren)

na-dur inte långt, nära

bi inte = negation (även endast)

andraluno *adj.* invändig(t)

jakhalo *adj.* iögonfallande

J

eja *kon.* ja, obetonat (även ei)

me *pron.* jag

dav tut lava jag lovar dej (eg. jag
ger dig mitt ord)

aja *konj.* jasså, så, sådan

K

bucho *v.* kalla

khara *v.* kalla

bušov *v.* kalla, heta

našti/na šaj *v.* kan inte, inte vara
kabel till, inte vara möjlig

mačka/maška *s.* katt

godvalo *adj.* klok

gurumni *s.* ko

ava *v.* komma

tšudato/tsudato *adj.* konstig

cudzuma *adj.* konstig, konstiga

čudato *adj.* konstig, konstiga

džal *pre v.* korsa

džal *pre v.* korsar (eg. går på)

skurto *adj.* kort

skurto časos/vrijama *s.* kort tid

džor *s.* kraft, styrka

šai *v.* kunna

ajsav *s.* kvarn

malmos *s.* kvarn

ača *v.* känna

pindža *v.* känna

prindža *v.* känna

L

tšēlav *v.* leka, dansa, spela
buka *adv.* lite
cikno *adv.* lite
kuti/kuty/kani/kajo *adv.* lite
nabut *adv.* lite
Tikno *eg.namn* Liten
xoxa *v.* ljuga
dav lava *v.* lova
promisarav *v.* lova
dav mo lava lova mig
(*eg. ge mig ditt ord*)
kalmi *adj.* lugna
smirom *adj.* lugna
khandiba/khandipe *s.* lukt
khanda *v.* lukta
kandine *adj.* luktande
lungo *adj.* lång
Lungo-pori *eg.namn* Långsvans
dur *adj.* långt (om avstånd)
mekha *v.* låta bli, lämna
čhivel *v.* lägga, sätta, placera
čhuva/čūla *v.* lägga, sätta, placera
duride *adj.* längre bort

M

dej *s.* mamma
tšermo *s.* mask
xabe *s.* mat
xaben *s.* mat (tillagad mat)
bērosa *med båten*
lensa *pron.* med dem
tusa *pron.* med dig
phorjaki *adj.* med fjädrar, fjäderklädd
lochanes *med glädje*
lasa *pron.* med henne
mansa *pron.* med mig
amensa *pron.* med oss
daresa *s.* med rädsla
kaj *konj.* medan, under tiden som
pana *konj.* medan, under tiden som
pune *konj.* medan, under tiden som
sar *konj.* medan, under tiden som
žikaj *konj.* medan, under tiden som
maškar *prep.* mellan, mitt i mellan
ama *konj.* men
ča *konj.* men

ma *konj.* men
numa *konj.* men
būtide *adv.* mera
man *pron.* mig
mo *pron.* min
muri *pron.* min (sing. fem.)
muro *pron.* min (sing. mask.)
mure *pron.* mina (pl. fem. + mask.)
Kovlo *eg.namn* Mjuk
thudesko *adj.* mjölkaktig
tudesko-gurumnils *s.* mjölkko
prisi *prep.* mot, emot
kermuso *s.* mus
būt *adv.* mycket
čiri *s.* myra
tširi *s.* myra
musaj *v.* måste
manuš *s.* människa, man
maestro *s.* mästare
sesso *s.* mästare
xulaj *s.* mästare
arakha *v.* möta
rakha *v.* möta

N

anav *s.* namn
nav *s.* namn
na/nā *interj.* nej, inte
tši *pron.* nej, inte, inte någon, inte någonting, inte någon, inte alls
tume *pron.* ni
normalo *adj.* normal
akana *adv.* nu
kan *adv.* nu
nevo *adj.* ny
vare-kon/varo *pron.* någon
avrether *adv.* någonstans
vare-kai *adv.* någonstans
vare-so *pron.* något
paša *adv.* nära

O

ta *konj.* och
bi-pindžardo *adj.* okänd, främmande
frendo *adj.* okänd, främmande
mirano *adj.* okänd, främmande
strejino *adj.* okänd, främmande

bi-bacht *s.* olycka
bi-backtalo *adj.* olycklig
te *konj.* om, att, för
sap *s.* orm
Bi-daruno *eg.namn* Orädd
upral *prep.* ovanifrån

P

stedos *s.* plats
than *s.* plats (äv. plagg o bädd)
thana *s.* platser
raker *v.* prata
bi *prefix.* jfr. o-
pre *prep.* på
pa *prep.* på, av
pe *prep.* på, av

Q

R

trujal *prep.* runt, runtomkring
dares *adj.* rädd (du är rädd)
darelas *adj.* rädd (han var rädd)
darel *adj.* rädd (han är rädd)

darav *adj.* rädd (jag är rädd)
traš *adj.* rädd, skrämmd
daren *adj.* rädsla (de är rädsla)
trašen/traxen *adj.* rädsla
(de är rädsla)
horta *adv.* rätt, riktigt, bra
lisac *s.* räv
rēvos *s.* räv
xulpe *s.* räv
vešuni džukli *s.* räv (eg. skogs-
hund)
lolo *adj.* röd
Lolo-dikhlo *s. eg.namn* röd halsduk
Här: Rödluvan

S

Š

beri *s.* sak
džela *s.* sak
kouva/koja/koter *s.* sak
tšatše *adv.* sant, riktigt
dikha *v.* se
dičhov *v.* se ut
ditšo *v.* ser ut, ser ut som, syns

pes *pron.* sig själv
plimina *v.* simma
pesko *pron.* sin egen
tili *s.* sing. fem.
tilo *s.* sing. mask
malum *adj.* självklar
očevidno *adj.* självklar
očigledno *adj.* självklart
polino *adv.* självklart
len/lēn/pani *s.* sjö
veš *s.* skog
asa *v.* skratta
sal *v.* skratta
gōli *v.* skrika, ropa
dariba *s.* skräck, vanda
daruno *adv.* skrämnd, förskräckt (sing.)
darune *adv.* skrämnda, förskräckta
(plur.)
traša/traxa *v.* skrämma
učhalin *s.* skugga
tamlo *s.* skymning
bačha *v.* skälla
agor *s.* slut
narta *s.* släkt

melalo *adj.* smutsig
džungalo *adj.* smutsig, oren
tikne *adj.* små (pl. mask., fem.)
tikni *adj.* liten (sing. fem)
tikno *adj.* liten (sing. mask)
beljava/bijava/bilava *v.* smälta
prastla *adj., adv.* snabb, bråttom
sigo/sigara *adj., adv.* snabbt,
bråttom
kana *adv.* snart
akanas *adv.* snart, strax
Lim *eg.namn* Snor
peka *v.* sola, eg. steka
sar kana som nu och då
nijal/milaj *s.* sommar
pauko pajunkos *s.* spindel
pinženo *s.* spindel
spindle *s.* spindel
lava *s.* språk, ord
fera/noma/slado/špera/vurma
s. spår, fotspår
Mila *eg.namn* Stackare
stanja *s.* stall
ača *v.* stanna, bli kvar

aš *v.* stanna, bli kvar
džoralo *adj.* stark
sano-drom/sano-ulica *s.* stig
 (eg. smal väg)
tile *s.* stollare
barikano andre/prōsno *adj.* stolt,
 enkel
agora *v.* stoppa, sluta
bāro *adj.* stor
bāre *adj.* stora
bāri-pharo *adj.* stora, betonat
 ”verkligt stora”
bāriba *s.* storhet
Baro-kan *eg.namn* Stor-öra
kanas *adv.* strax
sila *s.* styrka, makt
sterda *v.* Kolla i texten stå
bāriđer *adj.* störst
kalo *adj.* svart
Kali *eg.namn* Svart, fem.
ajasavo/dasavo *pron.* sådan
kasavo/ajso *pron.* sådan
phena *v.* säga
roda *v.* söka
Gudlo *eg.namn* Söt

T
la *v.* ta
lava *v.* ta
Kandro *eg.namn* Tagg
džinta/gindi *s.* tanke
godī *s.* tanke, hjärna
vrijma *s.* tid
molo/vremjo *s.* tid, timme
časos *s.* tid, timme, äv. ”kort tid”
tumenge *pron.* till er
mange *pron.* till mig
thuli *adj.* tjock (fem)
thulo *adj.* tjock
thule *adj.* tjock (mask)
Thulo *eg.namn* Tjockis
thuleboskiere *s.* tjockisar
diljori *s.* toker, stolle
diloro *adj.* tokig, galen
dinalo *adj.* tokig, knäpp
čučo *adj.* tom
tšutšo *adj.* tom
trin *räkn.* tre
patsa *v.* tro
patša/passa *v.* tro

pativ *s.* tro (tilltro)
kašt *s.* träd
mala *v.* träffa
phari *adv.* tungt, betungande
sano *adj.* tunn
gindi *v.* tänka
godi *v.* tänka
gindi *v.* tänka

U

tsudate *adj.* underlig, konstig
Terno *eg.namn* Ung
opral *prep.och adv.* uppifrån
auri *adv.* ut/ute
avri *adv.* ut/ute (gammal form)
avraluno *adj.* utvändig

V

šhukar/šukar *adj.* vacker, fin
xukar *adj.* vacker, fin
so *pron.* vad
vandriba *s.* vandring
dara *v.* vara
sas *v.* vara

aža *v.* vara, bli, stanna
soske *adv.* varför
ruv *s.* varg
khatar *adv.* varifrån
tato *adj.* varm
kon *pron.* vem, vilken
savo/so *pron.* vem, vilken
džana *v.* veta
importanto *adj.* viktig
divlo *adj.* vild
kama *v.* vilja
sikhav *v.* visa
Parno *eg.namn* Vit
parno *adj.* vit, ljus
tromula *v.* våga
amari *pron.* vår (sing. fem.)
amaro *pron.* vår (sing. mask,)
amare *pron.* vår (pl.)
drom kaj džal perdal väg som korsar
drom kaj trušul väg som korsar
amal *s.* vän
mal *s.* vän
ambolda *v.* vända

bolda *v.* vända
risila *v.* vända, översätta
džervo *s. adj.* vänster
boliba/luma *s.* värld
bolibako *s.* världens

X

Y

Z

Ž

Å

bār *s.* åker
pale/palpale *adv.* åter, igen

Ä

čepa *s.* äng
mala *s.* äng
reto *s.* äng
na hin *v.* är inte
nane *v.* är inte (de/det är inte)
ašariben *s.* ära, berömmelse
šariba/šaribe/šariben *s.* ära,
berömmelse
xariba *s.* ära, berömmelse
čaribe *s.* ära, berömmelse (plur.)
čariba *s.* ära, berömmelse (sing.)
xa *v.* äta
nī *adv.* även, också

DET KALE-ROMSKA ALFABETET

Aa	Āā	Bb	Cc	Ch	Čč	Dd	Dž	Ee	Ēē	Ff	Gg	Hh
Ii	Īī	Jj	Kk	Kh	Ll	Mm	Nn	Oo	Ōō	Pp	Ph	Rr
Ss	Šš	Tt	Th	Tš	Uu	Ūū	Vv	Xx	Yy	Zz	Zh	Žž

Ambitionen med denna sagobok på den svenska formen av kaldialekten av romani chib är att fler barn och ungdomar utvecklar kunskaper i språket. Genom berättelsen om vargen öppnas möjligheter till dialoger som ytterligare förstärker språkutvecklingen hos barn, ungdomar och vuxna med kaleromsk språk- och kulturbakgrund. Författaren och hans medarbetare har medvetet arbetat för att anpassa detta språk till ett mer internationellt språkbruk som är vanligt bland romer i andra delar av Europa. Boken innehåller även en minigrammatik och en romsk–svensk, svensk–romsk ordlista med de ord som förekommer i sagan.

Skolverket

www.skolverket.se